



**Corpus Juris Canonici, Per Regulas Naturali Ordine
Digestas, Usuque Temperatas, Ex Eodem Jure, Et
Conciliis, Patribus, Atque Aliunde Desumptas, Expositi**

Opus, Tum In Rebus Obscuris Claritate, Tum Dispersis Collectione ac
delectu, in contrariis conciliatione, eximium, simulque Indicibus ac
Præfationibus, Notisque quamplurimis & exquisitis illustratum, ; In Tres
Tomos divisum

Complectens Prolegomena Ad Jus Canonicum In Se Et Universim
Consideratum

Gibert, Jean-Pierre

Coloniæ Allobrogum, 1735

§. III. Quid non possit Consuetudo?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74413)

XXV. Efficere potest, ut Collatio & Præsentatio ad solum Abbatem pertineant. *C. 6. De His, quæ sunt à Præl. sine cons. &c.*

XXVI. Antiqua Consuetudo ab Apostolica Sede confirmata efficere potest, ut, quod fit à majori & saniori parte Capituli, non valeat. *C. 1. De His, quæ sunt à Majori &c. in 2. Collect.*

XXVII. Antiqua Consuetudo alicui acquirere potest jus Regaliæ & Custodiæ in Ecclesiis & Monasteriis, quò Vacationis fructus percipiat. *C. 13. De Elect. in VI.*

XXVIII. Ex Consuetudine possunt Archiepiscopi in Suffraganeorum suorum Diocesium Officiales constituere pro futuris Appellationum Causis. *C. 1. De Offic. Ordin. in VI.*

XXIX. Canonici vi Consuetudinis licebat cessationem à Divinis in Ecclesiâ inducere. *C. 2. de Offic. Ord. in VI.*

XXX. Consuetudinis vi licet Archiepiscopo Causas cognoscere, vel cognoscendas committere alibi, quam in Locis sibi à Jure Communi commissis, 1. extrâ propriam Civitatem, 2. Diocesium, 3. Dioceses, in quibus appellatum est, 4. Loca, in quibus Causæ consistunt. *C. 5. De Offic. Ord. in VI.*

XXXI. Consuetudo introducere potest, ut Vacationis fructus pertineant ad Ecclesiarum Vacantium Collatores, Præsentatores, vel Custodes. *C. 9. Eod. Tit. & loco.*

REGULA II.

Non aliis in Casibus prohibet Canon particulares Consuetudines non malas, quam in istis.

I. In Divinis Officiis & Cantu Publico; standum est enim modo in Ecclesiâ Metropolitanâ servari solito. *C. 11. Dist. XII.* Non est in usu saltem in Galliâ.

II. In adhibendo psallendi ordine; unus enim & idem tenendus est in Matutinis vel Vespertinis Officiis, nec diversæ, nec privatæ, nec Monasteriorum Consuetudines cum Ecclesiasticâ Regulâ permisceri permittebantur. *C. 14. ead. Dist.*

Notâ circa hos Canones, Primum expressè subjicere Monachos Ecclesiæ Metropolitanæ Disciplinæ quoad Officia Publica: Secundum verò insinuare privatas circa Officia Consuetudines Monachos tunc habuisse, sed id vel de Officiis Privatis intelligendum; vel si de Publicis, correctum esse à Primo, posito quòd Braccharensis Ecclesiæ Toletanæ subiceretur tanquam Primati; nam BRACCHARENSE CONCILIUM, à quo desumitur Secundum, præcessit TOLETANUM XI. è quo educitur Primum; ideòque potuit ab isto corrigi; vel aliam fuisse Ecclesiæ Braccharensis Disciplinam, quam Ecclesiæ Toletanæ: istudque probabilius, cum CONCILIUM TOLETANUM fuerit Provinciale, ideòque locus non fuerit derogationi.

III. Quoad Jura Episcopo à Parochis persolvenda communis omnibus Diocesis Ecclesiis Consuetudo est servanda. *C. 1. CAUS. X. QUÆST. III.*

IV. In ordinandis Episcopis antiquus mos servandus. *C. 20. CAUS. XI. QUÆST. I.*

V. In attribuendis Novo Beneficio prærogativis, non alias licet sequi Consuetudines, quam Vicinarum Ecclesiarum ejusdem Regni. *C. 6. de Consuet.*

VI. In Electionibus aliisque similibus, Generalis alicujus Regionis Consuetudo cuius Particulari est præferenda in eadem Regione. *C. 31. De Elect. in quo hujusmodi Consuetudo præfertur Juri Communi, quod majus est quavis privatâ Consuetudine.*

VII. In Juramento à Suffraganeis Metropolitanò præstando, Generalis aliarum omnium Consuetudo alicujus Particulari præferenda est. *C. 13. De Major & Obed.*

VIII. Quoties Canon privatam præcipit servari Consuetudinem, qualis est unius Prælati erga aliquos in Districtu suo sitos, huic contrarios eo ipso servari prohibet, illius gratiâ, cui præjudicant. *C. ult. De Offic. Archid.*

IX. Circâ quantitatem portionis Mortuariis Curato debita, Regionis Consuetudo servanda est, nec licet sequi minus vel magis benignam, nisi consentiente eo, cujus interest. *C. 9. De Sepult.*

X. In moderandis juribus Episcopo debitis circâ Ecclesias, ad ejus jurisdictionem noviter translatas, Vicinarum Consuetudo est servanda, ideòque alia rejicienda. *C. 22. De Consib. &c.*

XI. Circâ celebrationem Fæstorum & Jejunii observationem. *C. 2. De Observ. Fejum.*

XII. Ecclesia suffraganea debet tenere & servare quod Beati Petri Sedem vel Metropolitim suam sequi viderit & docere. *C. 5. De Sponsa duor.*

§. III.

Quid non possit Consuetudo?

REGULA.

Non alia circâ hunc §. in Canone expressè habentur, quam ista.

I. Consuetudo justificare nequit Simoniam Jure Divino prohibitam, nec etiam quam Jus Ecclesiasticum vetat, si contra eam reclamet Ecclesiâ. *C. 15. CAUS. I. QUÆST. III.*

II. Consuetudo efficere non potest, ut in Causis Ecclesiasticis Dictum Populi pro Sententiâ teneatur. *C. 3. De consuet.*

III. Efficere non potest, ut Sententiâ à non suo Judice lata valeat. *ibid.*

IV. Operari non potest, ut quæ Jure Divino sunt Ordinis Episcopalis, à Presbytero fieri valeant. *C. 4. De consuet.*

V. Non potest minuere peccata, quæ tantò graviora sunt, quantò infelicem animam diutius decinent obligatam. *C. 4. in Parte decisa C. 11. Eod. Tit. C. 8. 9. De Simon.*

VI. Non potest efficere, ut licita sit Prælatorum translatio sine Superioris licentiâ. *C. 7. de Consuet.*

VII. Consuetudine quantumvis vetustâ non potest effici, ut pretium Temporale licitè exigatur pro re Spirituali, quales sunt Ingressus in Religionem, Beneficiorum Collatio, Prælatorum institutio, seu intronatio, Sepultura, Chrisma, Oleum Sanctum, Benedictio Nubentium, aliæ Sacramenta, Missio in possessionem, Canonicorum Receptio. *C. 8. 9. 42. De Simon. C. 16. 21. 36. 39. 44. Eod. Tit.*

VIII. Consuetudine Laicis acquiri non potest jus Episcopum eligendi, idque, quia contra id reclamant Ecclesiâ. *C. Ad Audientiam in 1. Collect. De Consuet. C. 56. De Elect.*

IX. Non poterat aliâ Consuetudo efficere, ut Clericus coràm Judice Laico pro crimine validè conveniretur, idque, quia contra Ecclesiâ reclamabat. Nunc potest, quia jamdiu desit Ecclesiâ reclamare, saltem in Galliâ. *C. 8. De Judiciis.*

X. Inferiorem à correctione Superioris eximere non potest Consuetudo. *C. 13. De Offic. Jud. Ord.*

XI. Efficere non potest, ut non Professus in Priorem eligi valeat. *C. 27. de Elect.*

XII. Archiepiscopus non potest, vi Consuetudinis, acquirere jus utendi Pallio extrâ Provinciam suam.

XIII. Non potest derogare acquisito libertatis Privilegio, nisi duret tempore ad illam derogationem necessario, nempe ad minus 40. ann. secundum Canones. *C. 8. de Caus. Poss. in integrâ.*

XIV. Impedire nequit Consuetudo, ne qui Theologiam docent, quamdiu docuerint, & qui student per quinquennium, Beneficiorum proventus percipere possint. *C. Ult. De Magist.*

XV. Efficere non potest, ut liceat Clericis esse vel Publicis Aleatoribus, vel Manifestis Usurariis. *C. 11. De Excess. Præl.*

XVI. Consuetudo, etsi Generalis, efficere nequit, ut liceat eidem duas Præbendas habere. *C. 9. De Conc. Præb.*

XVII. Non poterat aliâ Clericum à Juramento Ca-

hominia

lumnæ eximere; sed jamdiu tam Laicam quam Clericam ab eodem eximit. C. 3. *De Fide Jussoribus.*

XVIII. Monachos, Monialesve à ferendo habitu Monachali liberare non potest. C. 2. *De Testam.*

XIX. Bigamus Clericalia Privilegia comparare non potest. C. unico *De Bigam. in VI.*

XX. Consuetudine introduci nequit, ut Capitulum Regulare visitare Episcopus solus teneatur. C. 1. *De Offi. Ord. EXTRAVAG. COMMUNI.*

S. IV.

An Facta ex Consuetudine malâ abrogentur cum ipsa.

REGULA I.

Facta vi malæ Consuetudinis non semper abrogantur cum ipsâ, si sit tantum mala ex eo, quod Juri Positivo sit opposita.

Infertur ex C. 7. *De Consuet.* ubi hujusmodi Consuetudo abrogatur, sed Facta vi illius non reformantur; & ex C. 27. *De Elect.* ubi de abrogatâ longâ Consuetudine, quâ, Qui non professi Ecclesias Regulares possidebant, obligantur profiteri, vel dictas Ecclesias dimittere. Idem habet in C. 3. *De Elect. in 5. Compil.* Undè patet, quod receptio valebat, sed eâ lege, quod Recepti profiterentur.

REGULA II.

Non aliis abrogatur viis Consuetudo, quàm istis.

I. Si ipsi expressè Legislator deroget vel ipsius Superior. C. 1. *De Constitut.* & C. 10. *De Rescript. in VI. C. 4. De Consuet.* in VI.

II. Si 40. annis abstineatur ab actibus, quibus stabilita est. C. 20. *De Decim.* Nam Decima Personalis non desit nisi cessatione actuum, quibus fuerat introducta, & statuta: Idem dic de omnibus Consuetudinibus, quæ consistunt in aliquo faciendo.

III. Si per 40. annos contrarii fiant illis actus, quibus statuta est. C. 2. *De Observ.* Nam Consuetudo celebrandi Festum S. Bartholomæi non est statuta nisi actibus contrariis iis, quibus opposita stabilita fuerat: idem dic de aliis similibus.

IV. Si iis, quibus favet, ipsi renuncient. C. 25. in quo probatur valere adhuc Consuetudinem ex eo, quod illi, quorum intererat, non renunciarent, præterea necessarius est istorum saltem tacitus consensus, hoc autem consensu fit abrenunciatio, de qua hic Sermo. Ad finem perducti eorum, quæ dicenda erant circa Consuetudinem, monendum duximus, quod inter Collectiones ad instar Decretalium compositas duæ sunt, in quibus nullus est Titulus de Consuetudine, nempe illa, quæ Clementinas continet, & ea quæ constat ex Extravagantibus Joannis XXII.

CAPUT III.

Regula extracta ex Methodo Generali compositâ à Patrono Causarum in Curia Parisiensi, & in lucem editâ Parisiis anno 1666. Ad intelligentiam Consuetudinum Gallie, & accommodatæ Juri Canonico tam Communi, quàm Particulari.

Regulæ hujusmodi numero quindecim ita ad Juri Canonici interpretationem conferre visæ sunt, ut eas Prolegomenis hujus Juris, mutatis mutandis, inferendas duxerimus, ne quid iis desit, quod ad illius Studium expecti possit. Sed prius notandum, inter illas Regulæ extare quasdam, quæ Juri, sive Communi sive Privato, congruunt, quia respiciunt Legem sive Jus generatim consideratum; hæc enim Jus & Lex idem significant: ejus generis sunt Reg. I. II. VII. VIII. IX. X. XIV. Aliæ verò conveniunt Juri Particulari, quia

Tom. I.

pertinent ad Jus speciatim sumptum, sive limitatum ad certa Loca & Personas. Huc spectant Cæterarum pleræque: Utrumque Regularum genus ex Jure Romano desumptum est, quod omnibus Nationibus commune fuit, aut ex illius Interpretibus, aut ex Expositoribus Consuetudinum Gallicanarum: id colligitur ex allatis ad Regulas probandas testimoniis.

Observandum etiam, quod sicut Jus Consuetudinarium Provinciarum & Civitatum Gallie per plura sæcula fuit ad Posteror vivâ voce transmissum, & postea scriptum, ita & Jus Ecclesiasticum Provinciarum & Dioceseon, nec non Capitulorum, & Monasteriorum; undè nonnulla Statuta vel Constitutiones ipsorum etiam nunc Usus & Consuetudines nuncupantur: item sicut Consuetudines cujusque Provinciae vel Civitatis sunt illarum Jus Privatum, ita & Statuta vel Consuetudines cujusque Capituli, vel Monasterii sunt illorum Jus Particulare.

REGULA I.

Consuetudines per ipsasmet explicandæ.

Autor non loquitur de Corpore Consuetudinum, dicto *Magnum* aut *Generale Consuetudinarium*, sed de singulis Consuetudinibus, ex quibus Corpus hoc coalescit, & quarum Articuli sese invicem explicant: hoc autem convenit Juri Ecclesiastico Communi, quod in Corpore Juris continetur. Canones, quibus constat, sese mutuo illustrant, sunt veluti Articuli ejusdem, Constitutionis; omnes siquidem emanant ex eadem autoritate, Prælatique singuli, ex quibus illa extitit, considerandi sunt tamquam una eademque Persona, quæ suam melius novit voluntatem, quàm quivis alius, non est fidelior Interpres nostræ intentionis, quàm nos ipsi, Leges Legibus concordare promptum est. *L. non omnes C. De Inofficiosis dotibus.* Sæpè sæpius contingit, ut, quod in uno loco obscurum est, lucem accipiat in alio loco; quod præcedit explicat quod sequitur, & ab eodem explicatur; Non est novum, ut priores Leges ad posteriores trahantur. *L. Non est novum ff. De Legib. sed & posteriores Leges ad priores pertinent. L. sed & posteriores. ibid.* Mox adductæ Rationes ab Autore desumptæ sunt, & inter illas nulla est, quæ Juri Canonico, tum Communi tum Particulari, non congruat.

REGULA II.

Quando Consuetudines obscuræ sunt, aut ambiguae, & per seipsas explicari nequeunt, considerandum illarum motivum & intentio.

Voluntas Legis est illius præcipua Pars: cognoscitur autem 1. ex ipsius verbis, si clara fuerint. 2. ex illius ratione, quæ Legis anima est: Undè Regula 88. *De Reg. Jur. in VI. Certum est, quod is committit in Legem, qui Legis verba complectens, contra Legis nititur voluntatem, ex Legibus Romanis desumpta est: CANISIUS in illam Regulam Leges illas laudat, & refert.*

Porro Obscuritas differt ab Ambiguitate in eo, quod ista nascitur ex varietate sensuum, quos ipsa locutio patitur; illa verò aufert cognitionem sensus.

REGULA III.

Dispositionibus Consuetudinum nihil addendum.

Hoc convenit Statutis, quæ sunt stricti Juris ut Consuetudines; attendenda quæ scripta sunt, Statuta tantum disponunt, quantum loquuntur: Contractibus Statuta ut Consuetudines comparantur; ideoque Quod in illis non exprimitur, omisum de consilio intelligitur; *Quidquid astringendæ obligationis est, id nisi p. l. am. exprimat, omisum intelligendum est. L. Quidquid astringendæ. ff. De Verb. Obligar.* si aliquam extensionem patiantur, illa sumenda à Statutis præcedentibus, aut ab aliis Articulis eorundem Statutorum.

h 3

REGU-